

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди Сөвединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы Өртээ 2 көп.

Маркстын болгаш Энгельстын революсучу өөрединин гениалдыг уламчылачызы, Коммунисттик партиянын үндөилекчизи, делегейде баштайгы тилелгелиг пролетар революциянын удуртукчузу, социалисттик күрүненин тургузукчузу, делегейин ажал-чын ангызынын баштычызы — Владимир Ильич Лениннин ады чүс-чүс чылдарда чурттап турзун!

(Октябрьның социалисттик Улут революциясынын 52 чыл оюнга СЭКП ТК-ның Кыйтыртыларында).

ЧССР-нин партия-күрүне төлээлери Москвада

МОСКВА. (СЭТА). СЭКП Төп Комитетинин, ЧССР-нин Дээди Сөвединин Президиумунун болгаш Совет тазактыг чалаанын бугулар Чехословак Социалисттик Республиканын партия-күрүне төлээлери албан бугуларга келген. Ооң соңураа ЧКП ТК-ның Бирги секретары Густав Гусак (төдөөлөрүн баштайгы), ЧКП ТК-ның Президиумунун кеңигүүнү, ЧССР-ин Президиумунун кеңигүүнү, ЧКП ТК-ның Президиумунун кеңигүүнү, ЧССР-ин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Одржих Черник, Чехословакиянын өскө-даа партия болгаш күрүне ажилдачылары.

ЧССР-ин болгаш ЧССР-ин күрүне туктары-биле димитрий Вучков аэропортка элтер Л. И. Брежнев, А. П. Кирилленко, А. Н. Косигин, К. Т. Мазауров, Н. В. Подгорный, Ю. В. Андропов, Н. И. Деминев, К. Ф. Кутушев болгаш албанын өскө-даа кижилери чехословак өлдүктөрүн чыгып сөзгүл-сөзгүл болгаш чүрөктүн хамымын уткан.

ЧКП ТК-нын Бирги секретары эл Густав Гусак баштаат Чехословак Социалисттик Республиканын партия-күрүне төлээлери албан бугуларга келген. Ооң соңураа ЧКП ТК-ның Бирги секретары эл Л. И. Брежнев, СЭКП ТК-ның Политбюроунун кеңигүүнү, ЧССР-ин Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы эл Н. В. Подгорный, СЭКП ТК-ның Политбюроунун кеңигүүнү, ЧССР-ин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы эл А. Н. Косигинге барып чорал.

Анаа совет болгаш чехословак удуртукчуларын аразыга чүрөктүн хамымын найыраалык байдалга өрткөн бөдөд болган.

СЭКП Төп Комитетин, ЧССР-ин Дээди Сөвединин Президиуму болгаш ЧССР-ин чалаа Чехословак Социалисттик Республиканын партия-күрүне төлээлери элдер кылдыр Кремльдин Улут ордунага октябрь 20-де тайгалга тургускан.

Шайлаалга ЧКП ТК-ның Бирги секретары Густав Гусак (төдөөлөрүн удуртукчузу), ЧКП ТК-ның Президиумунун кеңигүүнү, ЧССР-ин Президиумунун армия генералы Людвик Свобода, ЧКП ТК-ның Президиумунун кеңигүүнү, ЧССР-ин федералдык чалаанын Даргазы Одржих Черник болгаш Чехословакиянын өскө-даа ажилдачылары турган.

Совет таладан элтер Л. И. Брежнев, А. П. Кирилленко, А. Н. Косигин, К. Т. Мазауров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, Ю. В. Андропов, В. В. Гришма, П. Н. Деминев, И. В. Калитовский, К. Ф. Кутушев, Ф. Д. Кузнецов, М. С. Соломенцев болгаш өскө-даа албан кижилери киришкен.

Шайлаалга чүрөктүн хамымын найыраалды өрткөн. Анаа элтер Н. В. Подгорный биле Л. Свобода чүве чугаалаан. Оларын чугаалам чыггылар улут кичээлгелг димнаал болгаш адыш чакнашкылары хой улаа үе кирген.

БИСТИН ЧУРТТУН КҮШ-АЖЫЛЧЫ БАЗЫМЫ

1969 чылдың тос айларында ЧССР-ин удуртукчу күрүне планын куусеткенинин түннелдеринин дугайында ЧССР-ин, ТССР-ин, ДЫННАДЫ

Улетпүрүн ажилдачылары В. И. Лениннин төртүтүгөн хунунден бээр 100 чыл болур оюн төлөтүг утуур дээш чарыштылаан, продукцияны сайгарар база кылгалаар хой уруулар бугулар талам-биле тос айларын болгаш үшкү кыялдарын планга амыр куусеткен. Чыл агаинден бээр улетпүр продукцияны планга 2,7 миллиард рубль амыр сайгарган. Өрткөн чылдың чогуур үеи-биле деңгээрге, тос айларда бугуларын немесде өздүк 7 хуу болган.

ЧССР-ин Төп статистика эргелелин димнаалда чугаалам болза, улетпүрүн тус-тус алырларынч продукцияны бугулар мындаар көрдүк: электроэнергияны — 10 хуу, одаар чүв улетпүрүн — 4 хуу, кара болгаш өлүг металлургияны — 4 хуу, химия болгаш нефтехимия улетпүрүн — 11 хуу, машина туудушукчу болгаш металл ажилдаа кылгалаарын — 12 хуу. Култура ажилдарын болгаш ажил-агый бараанын бугулар 14 хуу өскөн.

Сентябрьның төртүтүгө планнашкынын болгаш экономика талам-биле илг берилиштин чыл системалык бугулар 35,7 муң улетпүр бугулар ажилдаа турган, олар бугу улетпүр продукцияны 83 хуу бугулар болгаш амыр орулган 91 хуу болган.

Чуртаа илгизиле улетпүр продукцияны бугуларын чуртаа-биле ажилга сайгарып ЧССР-ин Төп статистика эргелелин димнаалда чугаалам. Билдиге 60 чылдың тос айларда бугуларын болза: электроэнергия — 480 миллиард киловатт-шак, нефть — 242 миллион тонна, газ — 134 миллиард кубометр, хөмүр-дөш — 431 миллион тонна, шой — 60,7 миллион тонна, каң — 82,1 миллион тонна, прокат — 55 миллион тонна, каң хооразар — 8633 муң тонна, импералдыг чымышчылыктар (чайгыс аай едичилер-биле) — 34 миллион тонна, үшүрүт камгалаар хилингит бүдүмдөр (чайгыс аай едичилер-биле) — 205 муң тонна. Тос айларда чуртаа бугуларын: автоматчылыгы болгаш саналга техникалык приборлары, херекселерин — 1868 миллион рубль, 627,3 муң автомобиль, 327 муң трактор, тараа ажаар 70,3 муң комбайн, 66,4 миллион тонна цемент, 57 миллион кубометр чымч-агээр демір-бетон.

Улетпүр херексел бараанын бугуларын эрткен чылдың чогуур үеи-биле деңгээрге, мындаар көрдүк: хөөк-саам, дүк болгаш торгу пестер 13,5 миллион дөрбөчүн метр, даштын трикотаж 43 миллион санын, дашынга кылгалаары 1,1 миллиард рубль, хөмүр-дөш 26 миллион ажен, балык продукцияны 189 миллион рубль, коңдир бараанар 156 муң тонна, синтетик чуула бүдүмдөр 34 муң тонна, радиоприемниктер болгаш радиолар 305 муң, телевизорлар 717 муң, соодуштар 467 муң, хеп чуур машиналар 310 муң санын, мебел 131 миллион рубль.

Улетпүр ажилын техника-экономика, көргүзүлери чылдың ажилдаа чыгып азымган. Дөмө суугуларын пилер хөмүр-дөш ажилдарын эрткен чылдың чогуур үеи-биле деңгээрге 1,5 хуу ажилдарын ЧССР-ин Төп статистика эргелелин димнаалда айткан. Электроэнергиялар одаар чуулар бот-чарыдалы киловатт-шак электроэнергияга хамыраштыр алдыра, 1,8 хуу өскөн. Цемент улетпүрүлде долганын суугуларын болгаш дөрбөчүн шакта бугуручүлү бөдөн. Нефть тымш улетпүрүлде суугулар нефтин пилар амыр өскөн. Хөөк-саам улетпүрүлде амыр дөңгөш бугуручүлү чыл бөдөн.

Улетпүр күш-агылды бугуручүлү эрткен чылдың тос айлары-биле деңгээрге, 4,6 хуу бөдөн. Тос айларда улетпүрүн амыр орулган эрткен чылдың чогуур үеи-биле деңгээрге, деңгээлгелг өрткөктөрүн бугулар алдыра, 9 хуу амыр өскөн.

Улетпүр илгизиле планга куусетсе-даа, элден бугуларын продукцияны бугулар болгаш сайгарар, чымдалар талам-биле тос айларын дашгаларын куусеткен. Газ тымшын, кара металлдарын, прокаттын, импералдыг чымышчылыктарын, күгүр кыскаларын, тур токтун электро-машиндарын, нефть аппараттарын, электрооборудовани, тузт кызыл, цементин, туубурун, чымч-агээр демір-бетонун, пестерин, соодушчуларын, элт продукцияны болгаш чамкы өскө-даа кылгалаарын бугуларын планга биче чедир куусеткен.

Чамкы улетпүр объектилеринде төлөвсөөн күчүлери ам-да оожум илгизиле ал турар. Хой бугуларын одаар чуулар болгаш электроэнергиянын чарыгалы доктаатылган нормадан амыр турар.

Өрткөн-ишчилел, төлөвсөө, конструктор организациялары болгаш улетпүр бугуларын эрткен-техникти чуула айттырларын улам майа ажилдаа кылгалаар боттадырлан, улетпүр продукцияны чала хөмүрлерин бугуларын илгизиле ал, технология чала чорудуларын, комплексти механизацияны болгаш автоматчылыгы бугуларын негелдир турган. Билде болза-даа элден министрстволар эрткен-ишчилел ажилдарын, эрткен болгаш техникалык чедирчилерин негелдиринин планнарын долу амыр куусеткен.

Бо чылдың тос айларында узус ажил-агылдыга 2,2 миллион хире чогаалда болгаш рационализаторчу савалдарын негелдирген, ол чорук чылда 1,8 миллиард рубль камгалам бээр. (СЭТА).

Бирги черде

Тыванын комплексти геология аксидиацияны № 18 илгизиле бугу республикамын 25 чыл оюн күш-агылды чедирчилерин-биле уткан. Ал эл В. И. Лениннин төртүтүгө-йден бээр 100 чыл болур төлөтүг утуур дээш улам шугуру ажилдаа турар. Чылга, бо сезонда ажилдын темпа бөдөн, илгизилерини шынары ажилдаа. Ол дээрге шывалдыг чарыштын чалгай

Хову-Аксы суур.

Өрткөн хунер бистин совет улуска кайгамчык өөрүчү болган. Үш «Союз» космос бөлүк магалыг ужуушукчу чала доозулган, эң чуула эртем ишчилелдеринин, шевелелеринин программа куусеткен. Ала-чуртун эртем-инин болгаш техникалык ош шылгараа чедирчилер, бистин алдарыг мадыр космонавтарымыз чиле-демир чүве чок эрес-дидим ужуушукчу В. И. Лениннин төртүтүгөн хунунден бээр 100 чылга бүтү улустун белеткен-ин чыл демделелде чырыкчылчак амыр болуп кирген. Космоска тилелге, баш чылдын күш-агыл фронттарына

найгамчыктыг боттадырталар — Октябрьнин байыраалына Төрөөн чуртун төлөтүг белеткер болур.

Бо чуртта: «Союз-6», «Союз-7», «Союз-8» дээр совет космос корабльдеринин мадырлг экипажтарынын кеңигүүн-дир. Солгай таламдан ол таламчы — Владимир Шаталов, Виктор Горбатко, Валерий Кубасов, Анатолий Филитченко, Алексей Еласев, Владислав Волков болгаш Георгий Шонин олар Москва Кремлин деңгээлде турлар. (1969 чылдың сентябрьда).

В. ЧЕРДИНГЕВИЧ Фотоз.

(СЭТА-ның фотокорреспондент).

КОЛ КОНСТРУКТОР:

«Союз-6», «Союз-7» болгаш «Союз-8» корабльдерин бөлүк ужуушукчу доозулган. Космос делегация илгизилеринге улут ужуушукчу илгизилелдерин кылган. СЭТА-ның тускай корреспонденттери А. Романов биле В. Степанов айттырларын чарыгалы турар. «Союз» корабльдерин Кол конструктору мындаар дээр:

Космос делегация келер үеде шылгараа алырдык олаа чуула, хой күш үндүрер негелдир эртем ажилы — чо-уе-чада бөдөн. Чал-ча доозулган шевелде база шак мында, шылга-ла «агылчын» шевелелерин бирээ болган. Ооң олаа болгаш эртем-техника чала шылгараа чүдө? Чер чогуунун орбитанын илгизиле чедир кийи экипажтыг үш «Союз» корабльдин салып үндүрүлгө аразын шоолу-даа үзүткелдир-бей, хары утга салып үндүргөн. Ук шевелелдин ол олаа шылгараа план мында. Корабльдерин системаларын, оларын башкарынын аргаларын улам сайыраңгайла-дырлар, черге турар хөмүр-дөш комплексинин ажилдаа-рын орбиталарын чарыгалы ол негелдир. Бодан-даа к-

рундерде, бөлүк космос корабльдерин ужалын башка-ры чамкы корабльдин ужуушукчу башкарылган орачток берсе-ле болган.

Космоска башкы корабльдерин ужуушукчу кылгалаар тус-тус уе-чадаларга тускай томулган командир — полковник Владимир Шаталов аң баштай удурткан. Командир программда айткан, хой-хөй эртем-техникте орулгаларын болгаш илгизилелдерин куус-дир талам-биле бугу экипаж-тарын куушналгынтар таарыштыр башкарган. Оон түннелде космос техника-нын ажилдаарын шуудалы-ры-биле чамкы муруй хол-башкан, хой-хөй эртем-техник-ти орулгаларын дески, хары утга чедирчилерин илгизил-лөр арга бар болган. Ону дем-делдирини кочугу чуула, «Со-юз-6», «Союз-7» болгаш «Со-юз-8» калбаа-биле таарыш-тылган кылгалаар хой-хөй ужуушукчуларын кам-даа хир дүргүлде кылгалаар келген. Корабльдер боттарынын аразын кам-ла чүе метр кылдыр бот-бодуна элчештир чоомчу-лашкан. Корабльдерде тургус-кан автономуг ужуушукчу херекселдеринин медаларын

ажылап турган, ол ажилдар-ын шугурун уруулаймын хол-биле кылдыр башкарыла-ны дуулам-биле кылган. Дү-жүрүшкүн аппараттарын хол-биле ажилдарын башка-рыла системаларын дуу-лам-биле черге холдурган.

Космонавтарын туруштун бугулар элдер дээр мен. Илгизиле болза-даа автоматчылыг ужуушукчу илгизилел чедир апарган дивес мен. Чок, ко-рабльд автоматтыг хой сис-тема бар болгай, илгизиле кийи оларын ажилда-рып хилчаар, тус үеде толгир кайы-бир орулгалын илгизил-лөргө херекти приборлар-биле аппараттарын ажилда-рып орулгаларын. Анаа деген билдирген, мергендилг кылдыр кочугу аң белетке-ген, корабльдин материалдыг калган чамкы чок илгизил билер болган турары космонавтар-дын негелдир. Илгизиле таала-ла В. Шаталов, Г. Шонин, В. Кубасов, А. Филитченко, В. Волков, В. Горбатко, А. Еласев боттарынын орулгаларын куусеткен деп чугаалаар херек.

Ылгаарга кийинч техника-биле ажилдаарын дуга-йында бодалды оон илай чу-

гаалаанын. Ракета-космос сис-темамын автоматчылыг-га-нын деген чечемей-пидеа белин, сайыраңгай болза, кийинч дөңгө бөл-лөп шылаас. Ужуушукчу үеде илгизиле шугу-ла ко-рабльд лашкаар ажилдар күүселдире космонавтын ужуушукчу харин тергип улут. Башкарыла система-ларын, амырал халы-дарынч пария системалары-га, өскө-даа ол чикентиг ажилдаага хамкы чүвөни шугурун тукумга чедир ав-томатчылаа турар ужурул. Оон ужурун база бир изи-биле чогур.

Ол айттырты шылгалаа турар тускай эртемчилер ош үш кол негелдиг кылдыр көрүп турар. Бирээле — космонавт приборларын ажилда-рып хайгаарыштылаан, олардан чүв-бүр медаларын үр-гүчү алыр. Чикээлде, ок-таргайга корабльдин кайда чорутурун дугайында болгаш өскө-даа ол чикентиг медалар

гаалаанын. Ракета-космос сис-темамын автоматчылыг-га-нын деген чечемей-пидеа белин, сайыраңгай болза, кийинч дөңгө бөл-лөп шылаас. Ужуушукчу үеде илгизиле шугу-ла ко-рабльд лашкаар ажилдар күүселдире космонавтын ужуушукчу харин тергип улут. Башкарыла система-ларын, амырал халы-дарынч пария системалары-га, өскө-даа ол чикентиг ажилдаага хамкы чүвөни шугурун тукумга чедир ав-томатчылаа турар ужурул. Оон ужурун база бир изи-биле чогур.

Ол айттырты шылгалаа турар тускай эртемчилер ош үш кол негелдиг кылдыр көрүп турар. Бирээле — космонавт приборларын ажилда-рып хайгаарыштылаан, олардан чүв-бүр медаларын үр-гүчү алыр. Чикээлде, ок-таргайга корабльдин кайда чорутурун дугайында болгаш өскө-даа ол чикентиг медалар

Баштайгы үеде илгизиле-биле илгизиле үр амыр «космос» белеткен эрткен ужуушукчу космоска ужуушукчу кыл-галаар, оон соонда илгизилелер, эртемчилер ужуушукчу чуртаа апарган болган. Ону бола-нар. Ол баажылыг чал амыр. Эргекч чуула болган ужуушукчу илгизилел негелдир. Кийилер база-ла Черге негел-тинип тургалам-биле дөңгө кылдыр, дүргүлгелг болу-рун, боттарынын ажил-агыл-ини дээр мергендилг чедир амыр ужурул. Эртем талам-биле чүв-бүр орулгалар ужуушукчуларын дүргүлгелг ужуушукчуларын хой кал-ган кылдыр илгизиле ажил-гын.

Космосту шылгалаа амыр — түр үеин кампалаан амыр. Долгандыр турар октар-гыл ужурун билдир, чо-нуң эрге-агылдарын дүш-түр оон байкаарын ажил-ларын калбартылаа кийи төрөткелдирин төөгү талам-биле эргекч чуула баажы ол болур.

Чугула чала шевелелг кийириг кийириг бүтү эртем-чилерге, конструкторларга, инженерлерге, ажилдаа-рыла, шевелчилерге, космонавтарга өртү чеггерини пар-лаа дачыштыр илгизилелерин «Союз» корабльдерин Кол конструктору дилан.

Кызылда күрүненин башкы институтун болгаш Тыванын көдзө ажил-агый техникумун Тыва АССР-ин Дээди Сөвединин Президиумунун Хундүлел бижии-биле шаңнаар дугайында

Тыва АССР-ин Дээди Сөвединин Президиумунун ЧАРЛЫ

Республиканын колхозтарына болгаш совхозтарына көдзө ажил-агый ажилда-рып чорудурун илгизилел киргизиле дээр Кызылда күрүненин башкы институду

дуп, Тыванын көдзө ажил-агый технику-мун Тыва АССР-ин Дээди Сөвединин Президиумунун Хундүлел бижии-биле шаңнаар.

Тыва АССР-ин Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА, Президиумунун Секретары К. БУДУК-ООЛ.

Кызыл хоорай, 1969 чылдын октябрь 20.

КЫЗЫЛ ХООРАЙНЫН ӨӨРЕДИЛГЕ ЧЕРЛЕРИНИН БӨЛҮК БАШКЫЛАРЫН БОЛГАШ СТУДЕНТИЛЕРИН ТЫВА АССР-НИН ДЭЭДИ СӨВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ХУНДУЛЕЛ-БИЖИИ-БИЛЕ ШАҢНААР ДУГАЙЫНДА

ТЫВА АССР-НИН ДЭЭДИ СӨВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ЧАРЛЫ

1969 чылдың дүжүдү ажаар-ыга илгизилел киргизиле дээр Тыва АССР-ин Дээди Сөвединин Президиумунун Хундүлел бижии-биле ша-наар болза:

Мамчиёма Долганова Ба-галым — көдзө ажил-агый тех-никумунун сургуулу.

Надежда Ивановна Десят-ченко — көдзө ажил-агый техникумунун башкыны.

Савдаш Алаянов Ооржак-

ты — Кызылдың башкы инсти-тудунун студентка.

Зрес-оол Сатты — башкы учи-лищенин сургуулу.

Алтай Николаевич Паче-Тыва АССР-ин Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА, Президиумунун Секретары К. БУДУК-ООЛ.

Кызыл хоорай, 1969 чылдың октябрь 21.

ВЛКСМ обкомунун пленуму

ВЛКСМ Тыва обкомунун VII плену-мун бугу эркен.

«В. И. Лениннин төртүтүгөн хунунден бээр 100 чыл болур оюнун белеткенге Бин-Хем, Барыш-Хемчик районнарын комсомол организацияларын киргизиле-инин дугайында» ВЛКСМ-ин Бин-Хем, Барыш-Хемчик районнарын бирги се-кретарлары С. Баяныч, Г. Иргиттин илгизилелдерин пленумга димнап, чугаалам-кан.

Чугаалам айттыр талам-биле ВЛКСМ-ин Току райкомунун бирги се-кретары И. Очур, комсомолун Кызыл хоор-комунун бирги секретары А. Романов, «Чара-Бажы» совхозта комсомол комите-дин секретары Н. Навар-оол, ВЛКСМ-

нин Баа-Хем, Өвүр райкомнарын сек-ретарлары М. Сымаан, Н. Орус-оол, ВЛКСМ обкомунун секретары А. Банулин болгаш өскө-даа санал берген.

СЭКП Тыва обкомунун бирги секретары С. М. Тона пленумун ажилыга киргип, республиканын комсомолчуларын бол-ган ажилдарын орулгаларын дуга-йында делегерин чүве чугаалам. ВЛКСМ ТК-ның ажилдачы Г. В. Федулов плен-умга олуршкан.

Пленум чугаалам айттыр талам-биле доктаалды үлгөп алган.

ВЛКСМ обкомунун пленуму обла-стын XIV комсомол конференцияны 1970 чыл-дың февраль 12-де чымдыларын илгизил-лелдир.

Улут Октябрынын 52 чыл оюнга утнуштур

Кызылдың бүдүрүлгелеринде

Кызылдың улетпүр бугуларын деген чечемей алаар бугуларын социалисттик ху-шчилелдерин алаам, беш чыл планнаын дөркү чылдаа планга амыр 640 муң рубль-дин продукцияны бугуларын алаам.

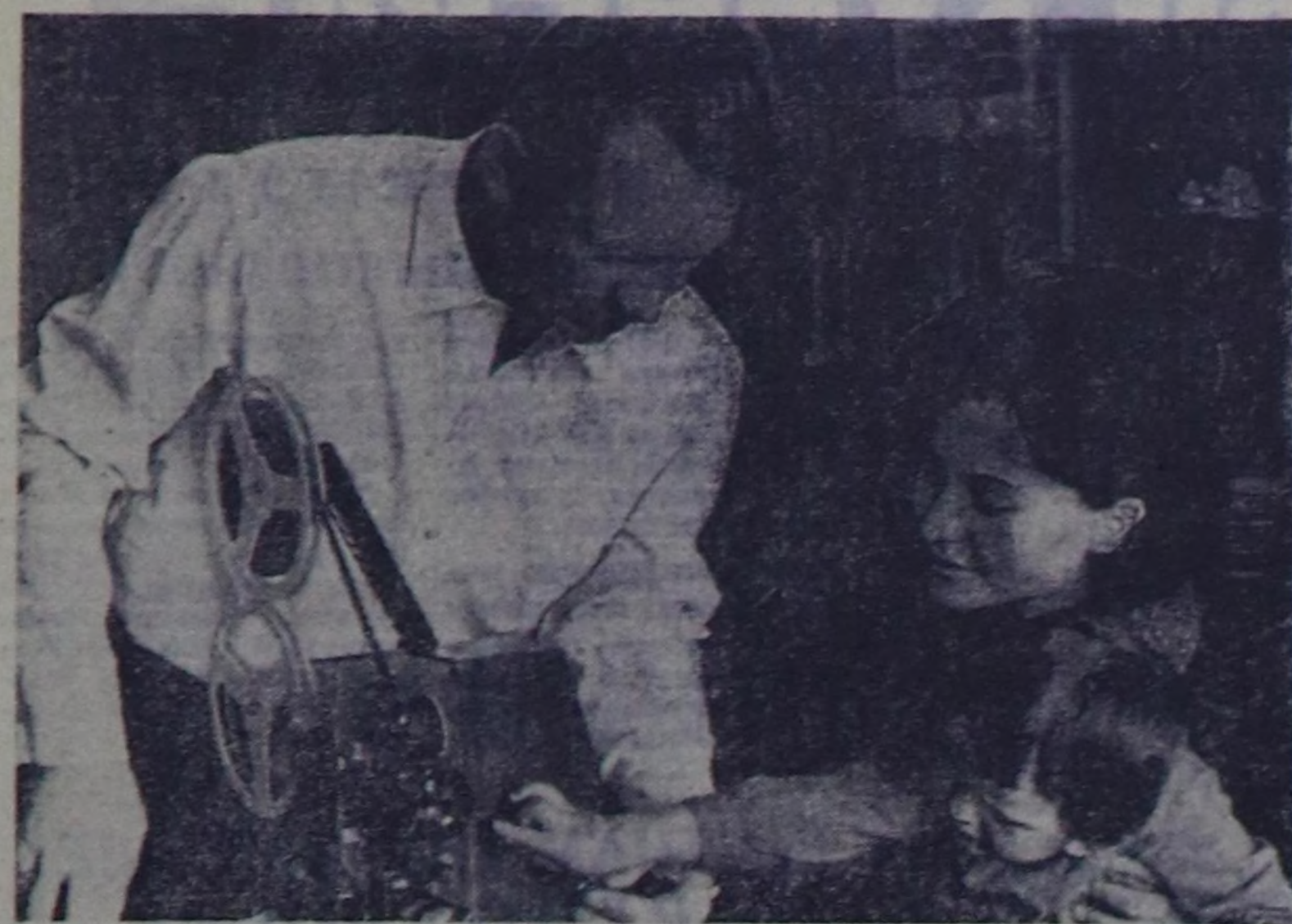
Коллективтерге социалисттик чарыштын деген чечемей алаам, сөс ажил-хөмүр-биле кампалам. III кварталда продук-цияны сайгарынын планы 103,6 хуу куусеткен. Үш айтын дүргүлде берилген олаа-

гага немештир 226 муң рубль-дин продукцияны сарган. Бо ажил-агый чыл эгезинден бээр планга амыр 1,09 муң рубль-дин продукцияны бер-ген.

Үшкү кварталдын дашгал-ын куусеткен дымз хой бугуларын коллективтер чедирчилер ажилдаа. «Тыва тулут» трестин улетпүр бугуларын кампалам, рес-портбондун АТК-ын, сто-ло-аклар болгаш ресторана-р траз кварталда бекит көр-гүзүлгелер чедир алаам.

СЭКП хооромунун база хоор-комунун илгизилел Кызыл туктарын чалаан алган. Дар-ыяла кампалам, алты азы-уруу, Улут-Хем мийи улетпүр ажил-агый чери, «Кызыл-Ха-ма» талам болгаш өскө-даа колхозтар эл тулгелдер-ин чедир алаам.

Амгы үеде республика на-мысчалыгын улетпүр бугу-лаларын Улут Октябры-нын 52 чыл оюнга күш-агыл-чы белектерин ужуражыр дээр социалисттик чарыш кал-барган.

ЧУРУКТА: «Сом-6» корабльдин борт-инженер Валерий Николаевич Кубасов кадай Людмила Иванова-биле болгаш урун Катя-биле. В. ЧЕРЕДИНЦЕВИН ФОТОЗ. (СЭТА-нын фотохроникасы).

Сылдыс хоорайынга ужуражышкын

«Космонавт-4» Павел Попович бажыны байырлап аш-чемин белеткен тур: «Сылдыс» уруу Оксана бир харлаан.

Келген аалчыларын Марша Попович уткаан тур. Аалчыларга байыр-мендин бараалгалып, бир харлаан уруун эргеледи, кылган аш-чемин карактап турда, оон чайжогу-даа аажок. «Сил-беле» ээсин көргө, ону элечин ужурушкуну кылган чораш, дүң чынын келген дээр болза салгыла кырбес. Марша — ужурушкуну, оон аалчыларын база кайгыжышкын кылдыр, Салмактар шенечтип, алдар-суратгы хероэни инженер-полковник Ольга Ямшкова келди.

Экинчтен база бир медээ динчалды. «Космонавт-13», полковник Владимир Шаталовтун кадай — томаным, чаптангы Муза Шаталова

кедди. Бичин Оксанын ош-каш, белем тутуп берди. Ону Игорина, уруу Лезинин өөрөнч турарын чуулазды. Силерин аажы-инжерде со-луи чүт-тур деп, улус оон айтырды. Муза-көдө ажал-ай эртемнеринин кандалды.

«Сом-6» ужурушкуну деп, Совет Эштелиниң төп теле-девич биле радиостанцияларын дыккаты.

«Сом-6-нын» командири — полковник Георгий Шонин. Ону талымар мен. Мектеп Герман Титов-биле домейн конгуч кылдыр салгындар кичи. Оон-биле баштай-ла 1967 чылда талымалар мен. Ынчан Одессада төрөлгөндүн чораш, долуккан, хогучу аажок чынын келген кичи. Оон ам сылдысгы өктөргөйге ужу-куну ол.

Теледевичинин диктору «Сом-6-нын» ужурушкуну

тодарай тайылбырлап да-кытты. А Ольга Ямшкова-биле кады алдымы калтук үп-түс. Ында космонавт Георгий Шонинин өт-бүзүн чүт-тап турар. Космонавтын ка-лай Лидия улус чурука тирттиркан тур. Лада халы-шынчыл. Телевизор экра-ныче көрүп каап-ла тур. Ол хун хоорайындагы хероэ-жерин чөвүлгөндүн Лидия бажынына Валентина Биновова «дежурный» тур. Бала телефониаларга харым берди. Стола аш-чем салган тур. Мында база-ла Марина Поповичинин бажыны-да дег, аалчылар чыгып-та. Оларын урулар утуш ап тур.

Октаргай ужурушкуну аалчылар хоорайы — Сылдыскай аш-чемин байырла-лар эркен.

Лидия ИГОНИНА, ПМА-нын корреспонденти.

ШЕВЕР ХОЛДУГ КИЖИЛЕР

1937 ЧМЛ. Мөңгү-Тайга-ның Мугур-Акс. Мурнуда өң дамырап чыккан халык кыргына баштайт бажы ол чынын туттуган. Чаа тутту-гун турар бажыларын со-нуруган көр дөң, Саая Ба-лындай ача бо-ла чөдөр. Шык мышын тутукт чымы чыгыптыр. Чудук чонган эрлерин көрүп турарга, балды оларын айынып кирген чү-дө дег, мышын бар дөңсү ту-ла шаан ундутурун.

Бир-ле катан десеттик Ир-гат Шутуур Балындай кы-ча да.

Чон көрүп турар сен оол! Балындай тутуш, бистин-биз калы мыштан чонуп тур-ла болгай.

— Чонуп билр эвес мен — кыпкыт, Балындай арай мы-кан чүдө дег, хугурунуп каан.

— Чонуп дилбес мен — деп чонор, думакым — деп, Шутуур уламчылаан. — До-раан-на өөрөнч көр чүдө бо-лгой. Күзөр болууна, сен бажыны кылгы каар мен.

— Берге эвес чүдө бө? — деп аянып олт шык-ла сел-кил-биле айтырар.

Баштай берге-ле. Мылча-лажок туралар болууна, чы-гаар-ла өөрөнч бээр сен. Ха-рын кайжы!

— Си алдым-ла.

Бажыны-биле ол чугаа Саая Балындай боданып-дап үмөт. Ол аянып кел-ген, ачаан Дүңдүк «биз-чы-лар мен» деп чугаа-лаарын динчилем. Ынчалас боор деп болган. Өөрөнч чыны-биле колаан хонор сүрген, чоруп каар. Ирантан көрөгө чаа ту-туруп турар акаан бажылар-ын бараан калды. Балындай олте караан албайн кайган олтуруптар.

ХОЮП ОДЕККЕ килерин келген. Ачаан даштын өң ча-мында мылч чарып турган.

— Бо бажы-биле чудуктан чонуп көрө, чидин амыр-дыр, аа! — деп, чугаа-лаарын Ба-лындай боду эскербей бар-гай.

— Чидин амыр балды боор — деп, Дүңдү бадтылап каан.

— Моон-биле чудуктан чо-кун көрөй ачай-деп. Балы-ндай ачаан калды.

— Каймын чонор сен? — деп, Дүңдү ужурун билбейн кай-гап айтырар.

— Дүң бажың турар тур-унаа барган, чонгай-ла мен.

— Олар бажыңдар ыш-жы. Сен бажыңды билбес-ле болгай сен.

— Шутуур мени бажың кылдыр өөредип каар чү-дө.

— Ынды болза, баргай-ла сен-деп, Дүңдү чөпчөтөш-көн.

Балындай өөрөнчкөдө ту-дунурун. Ол өрткөндө чы-гып бажыны алган, бажың ту-дун турар бажыңдарга че-

де берген. Бажыңды Иргат Шутуур анык олду көрүп каан, хогучу хероэ: — Чидип келдиң бе, думакым. Тас-тур, оо! Сенээ мен чудуктан уламчылап шаан берейн. Талгыт лонор сен.

Бир чудуктун кайы-даа ужуру 20 сантиметр кылдыр хемчөгөш, кадың каан урун улускын хомор хонуп каан сууга сукнап, десеттик чу-гулаан:

— Ма, мону шөе тырт, думакым. Отаалай, ам-даа тырт-ла! Улаанын алган чонор чүдө болгай. Ынчага тасты-нап эвес.

Чон чудуктун кырынын ийи талымы карарты уламчы-лаан. Ону эртерин толар. Кичаар аш-чемин тутуп ал-дын, балдың кичаар туу-дун анык олта айтың бер-ген.

Балдыны бир каларга, мын-че халың эрттир-де-да бээр, бирде кайгыткан, хидир чып-тай-даа бээр. Көңүс кичаар айымы кирбес, мынды бол-гай.

Балындай өске бажыңдарын көргө, ала амыр чүдө: балды оларын айынып кыр-ип турган мыштан, чыгыс чөдө дүжөр, чондуган чу-дуктун дескин халык, би-чин-даа үлдүр-кыпчык чөчөк.

Оолдун чалышта бажың Саал Арагаты келген, оон чонган чудун кара-биле шытаан көрүп тура, алгыр берген:

— Эй, думакым! Чудуун-гун үрей чонуп ап-тыр сен. Алаа чартым кертте берген ышжыкың көр даан.

Саал Балындай чүдөниң ужурун билбейн кайган ал-ган турган. Ынчан десеттик Шутуур база чөдө келген. Ол оолду чазымкалаан:

— Че, ажырбас оо, оол. Чангыс чүдүк урун-даа бер-гей-ле. Эки кылмы чоин-а. Балдыны мынчаар, дөрт ту-дун ал. Оон Балындайын бажыңдын алган, чудукту чо-нарга, чонуп ана даа-ламын-даа чаштап турар, амыр чү-дө. Балындай харым-даа ип-ти-ле анаа адаарган турган.

— Шаа мынчаар чонор чүдө болгай. Халың эрттир халдыр чонмай көр. Бажыңны ий-лендирбей, дөрт туруп ал. Ынчангап кырылаң чыге шытаан амыр сен. Ма, ам чо-ну көрөм.

Балындай бажыңды-биле чу-дукту кагар орта, чыгып ба-ла кайгыткан, биче-ле болза, бугун алтыр чыккан. Көрүп турган эртер алгырды берген:

— Аа өршө! Бугун хап ал чыгы.

Балындай бажың туу даан:

— Көрүңүз кижилер моор-на! Чангыс чокчулар эвес-тур, кижилер-даа халык дег.

— Че, үрүшкөнөр! — деп, оларын Шутуур сонсаткан.

Баштай чөдө мынды ыш-жыгай. «Эмиле хол» мынча-мын калтаар. Ийн-үш хун чонуп келсе, хонуп бээр оң.

— Хамык кудуктар бо оол үрей чонуп каан чадар-ка-тыр-деп, бир бажыңды баш-тактанган. — Ыжымыс бо бажыңга билин чөдөс болгай. Маңаа мылч үрөткен хероэ бар деп бө.

— Сен-даа бажыңды кылдыр төрттүтүп келбес-ле болгай сен-деп, десеттик дөңсөнгө харымлаан. — Чүвөн кылмы тууган өөрөнч болгай.

ООН БЭЭР 82 чылдар эр-кен. Саая Дүңдүчүн Балы-ндай ам кычарлап оол эвес. Эртен чылдарын кал оон артык-шырайыкка илден. Ба-жыңны дүктөр буураарып эгелен. Ынчалда-да оон мо-го-шмыраа ам-даа хөкөзөр. Урун дүрт-санын, дөңсөм хө-ректин, мага холдарын. Саал Дүңдүчүн бодуңу туудуку мергележик мастер болган. Ол ам Бай-Тайгада «Мураак-чы» колхозтун туудукут.

— Шүй акынга бистин кол-хоз барык-ла чөдөн чылдар мурнунада турустуган — деп, Саая Дүңдүчүн сактып чугаалап олду. — Ынчан анаа чыгыс кааваң бажың

малтыңар чурттаар бажы-ңарын тууду турар. Олар бо чынын малтыңарга 10 тур-таа бажыңдары туудур плав-ны турган, 13 кылдыр кү-сеткен.

ХЫРАА-ШАН тумалыңы берген кылмыс келер Саая Дүңдүчүн бажыңды калып келген. Хыраа-шан тумалың, моңаи турган. Ол ажалдаан ашты халык келди. А ам чугаа-соор-даа чок, арзын-шырайыда хугурун-даа ка-зүдөс болган. Сактырга, бир-ле чүдөни халдыр боданга-даа ышжык.

Чөмчөткен сонда, мылч чок элөө тапкылап олтура, ол ка-даймы Салчан Ошлеке чуга-лаан:

— Туттуңаң бажыңдарын иштин чөдөр кылдыңмын, анаа турар берген, элден чүдө-ле.

— Чон чөдөр кылбайн турар селер! — деп, Ошлеке оон удур айтырды.

— Бисте чү боор, бажы-ңын тууду каар-дыр бис. А ип-тин дүңдүчүн, малгаштап, чу-гайлаарын өске удур кылдыр керек. Ынды кижилер тымыл-байн турар ышжык.

— Чүте тымылбайн турар чүдө?

— Харын тымылбайн турар-дыр. Ам, тодарайлаарга, шукуратуң болуп ажалла-рын күзеп турар кижилер чок чүдө мынаа.

Элөө болганда Балындай чугаалап катан уламчылаан.

— Бисте чаа бажыңдарын тууду каар-дыр бис. А шуку-рату кылдыңмын-биле ажал-мал чок турар ышжык. Ын-да бажыңдар каар-даа бар.

А бажың херелген турар кижилер эңерик. Бо сооктуң көчүрүп көр даан. Кижилер оок өтө турттарын калдыр келген. Бодуң билр-ле болгай сен. Сөң-биз сүмележир бо-лаа чүдөм бар.

Саая Дүңдүчүн чугаалап ара утуп каап, база бир па-росту кылмып алган. Ич-кан кадайы солуруган, ма-нан четтикпейн айтырдым:

— Чүдө сүмележир дөңсөн ол? Чугаала даан.

— Оола сен-даа ажалламын-аа.

— Кала, шукуратуң иштин бе?

— Ийе, ийе. Чоонга деп сен, ийде кижилер чадар чүдө боор.

— Ажалдай-ла мен харын — деп, Ошлеке өөрүшкүзү кат-тыккан.

— Далайга дамды мөмө-дөжир ышжыккай. Чангыс-даа кижилер нежектен, күш-түр турар хероэ-жерлерде элден алгай аш.

— Бодуң ажалдай мөң ха-рын, мында-ла кижилер ышжык элден алгай мөң ышжык?

— Даштын ийе бажыңдын хероэ-жер элери база анаа

олуруп турар-дыр. «Сары-оол-дун кадымын чүк кылмып ту-рар-дыр, анаа олтурар ыш-жык. Дөрт кижилер элөөн тургузуп азымнар», ол-ла-дыр.

Саая Балындайын кадайы Салчан Ошлеке шаш мачар 1956 чылда холхоза шукурату-штын өлгөндөй берген. Ол ажаллаан оон бээр үмөт.

Оон оола кыргында-да хол-хоздулар мактаар, боттарынын кылмык күш-ажымы дөңсө, олар холхоз баштаар чөдө-дөн каш удаа шааналып кел-ген.

КЕЖЭЭНИ ХУН ШҮЙ сы-мын кыргында олутурун. Хем иштин холгодей берген. Чонуп, чынын чыгыптыр ту-рар бажыңды бажыңдары бажыңдарын алган, чынып чо-рун турган. Саая Балындай чидип бажыңды чөвүлгөтүп чүдөкө кир шаангап, мын кыргыга салдаанып алган, тапкылап берген. Ажал до-рууган, Ынчалда-да ол бажыңды чөвүлгөтүп далам-паан. Кожам чаа доогулаан бажыңда шукуратушкун ам-даа ажалламыштан турганлар. Салчан Лама-Шереваа база оларын ажалда. Саая суу-рун бажыңдарын эртер көр-ген. Колхоз клуунун узуу, хөдүк халык болган. Оон мында хураң бажың сөс чыл шоклоом. Кожамда уу-ла-ла ажал — холхоза жонорам ол. А бо дүңдүк турар элөөн бажың, оон ыраа элөөн уду-малаан. Бажыңдарын уду-малай, хөдүк халык. Бо бүгү бажың-дарын Саая Балындай тууду-кан. Бо суурда оон шөвөр хо-ду дөңсө бажың ховар. Ту-дугу кижиниң ажалы шы-на-ла буюнмы. Бодуң күш-ажыңнын түнелгине чо-р-гарыңын, туука бажыңды-нын Балындайын мага-лап көрүп олурган ол.

— Часкаан артын бе? — д-не-ле, Салчан Ошлеке бө чөдөн келген. Ийле-ле кожа бажы чөвүлгөткөн.

Кадыймын херектөөндө малгай болуп чугай дамды-лар бар. Саая хавары хол-дун кадаймын элтин кы-рынга хугагалып салылаан, хугурун арак көргөн, хөгүз чугаалаан:

— Бистин туттулаан бажыңдарымын мага-ламын көрөм. Туудуку кижилер боду-н ажалымын түнелгине ка-ракка көвүдүр арттырып каар чүдөм бир ийе.

— А мөң ажалым түнелги казүдөс деп бе? — дөңсө, Ошлеке хөгүз каттырган. — Хамык бажыңдарын иштин, даштын наастан турар ышжык мен.

— База-ла каракка көстүп турар-дөңсө, алаа улам-на өөрүшкүзү хугурун.

А. КУЛАРОВ.

Тыямың школаларында бодуңу хероэни мастери, ажал-иш бажыңар хей. Оларын бирөөн бо чуртка НА-ДЕЖДА МАКСИМОВНА АНТОНОВА бо-дур. Ол Кылмың школа-интернатка өөредиле эргелеккенде ажалдап тур-ар. 17 чыл дүргүзүл бажың ажалыга бараан болган. Ынча чылдар иштинде ол бодуңу кижиниң эргелеккенде бодуңу өчүрү боор берген. Олар ам бүгү чуртта тарты берген. Надежда Максимовна иштинде чыгыс сөстү ча-гаалар оон-моон бо-ла ужуруп каар. Бажыңды өөрөнч-көдө көрөдөр боттарынын ажал-иштин дүңдүл со-нуруган, мылч кижиниң чыгыс ажал-иштин айтыр-ган болу.

А. МЕЛЬНИКОВТУН ФОТОЗ.

Хайым болган

Андрейко биле Куперман-ның ажалына шашка талы-биле делегей чөмчөткөн деп ол ажалын шашка талы-биле 12-чи салымын 33-кү көңүндө за-йымнап доогулаан.

Куперман кара талымы об-каш, жарым-балаа француз шашкачы Дюмонкун талы үн-дүргөн кош ажалын эң баш-тай ажаллаан. Хөдүкү ортоа-картарын элериң дөңсө шынымы туучушкуну элөөн. Ынчангыс кара тала ол кош ажалын ажал хөдү-рүп ап шыдабайн берген. Ту-руштар деп күтүш апарган.

Маргалааның туралы — 65.55 санын кылдыр Андрей-куну удуу болган. Андрейко-ну шашка чөмчөткөн ажал-иш эртер арттырар ажалың ам оон 35 дүргүзү болуру неге-тир. Куперманнын чөмчөткөн ол элдин ажалың ам-даа 5 удуу эргелек чүдө.

В. ГОРОДЕЦКИЙ.

СЭТА-нын түскөй корр. про-смейстер.

Редактор К. Н. ДИГА.

Очерк

Безин турбап, аял хазыраш-ла болгай. Ам дөңсө саяк-ка-лаанын олу чынын, уду-тур турган. Колхозка кир-кан, баштай бажыңны мен тутуп эгелем. Ол үдө-бер-гей-ле турган ийе. Ынчал-лай билр кижилер чок. Ынча-мын калчаар, плаанда кижилер өтө чуртап чордулар. Бажың деп чүдө билр эвес. Ба-жың тууду кижилерин мен ай-тып, өөредип турдум. 1937 чылда, бодуңун калчап бажыңды өөрөнчкөдө ип-ти-ле сактып келер мен. Бажың-чыны ажалды берге, мынча-ла-да буюнмы. Ынчтыг, соок өтө турттан чоран кижилерге чырык, чымы, дөңсө бажыңдарын тууду боор чаа-гай херек болбайн калчаар. Колхоз хугурун бажың-ла бажың бугурун мен бажың дөңсө. Мынча бажың-балат мөң кижилер-биле тутту-ган дөңсөн сактырга, ам өн-дө өөрүшкүзү-дүр.

Бодуңун мылч мергележик-ке бердинген ол кижилер ам-даа тууду-хугулаан. Саая Дүң-дүчүн колхозта тууду-хугу-лар бажыңды удурун турар болгонда чурттаар ора-са-нын ажалымын бажыңды шы-жарыткан. Колхоз-ду-лар чаа бажыңды шүтүп шалышкан. Тууду бажыңды ам колхозда-ла мал нажаа-рын, кыштарга, хонштарга

Мурнуда — чемпион

Республиканың шыдыраа чемпионында бенин салым болган. Маргалааның кижилерин бажыңды ажал-иш дөңсө аргаларын ажалла-ан.

Ша-ла мылч ужуражымын көрөдөй. Тыямың эртер чыгып чемпиону Нико-лай Шилин биле Новос-бирскийн шыдыраачын спорт мастери калдык Николай Нобилинның ара-жыга болган. Чемпион боду-н удурун кыргынын дүңдү бөртчө албадап болган моон-биле үш тыялгөтөн

улаштыр чөдөп ад, ам 4 са-нып, маргалааның мурнуда чоруп турар.

Спорт мастери калдык-тар Алексей Новиков болган Петр Огурцов оларын ужу-ражыкыны жүрүдүрүп кичөөткөн хавар чугула.

Сөдүкү келерде ал тала ка-ра полими матка калкан. Бер-га раздучи Овер-оол Беган Геннадий Гауланга утуруган.

Монгуш Кеня-Лонсан — Най-оол Саая, Альберт Паю-кин — Матла Хомуш олар-нын ужуражыкынын соң-гаарттыган.

П. АНТОНОВ.

Октябрьны 52 чыл оюуну байырлап лектеринге чагылар-ны 1969 чылдын ок-тябрь 28-ке чедир ху-лээп алырын бүгү ор-ганизацияларга Кы-зыл садыг дыңнадып тур.

КИНО

ОКТАБРЬ 22-ДЕ

«НАЙРАЛ»: «Ийн ажалын ширетке турган» 10, 11, «Баш-тай хак, Фрели» 12, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790